

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. VII. Vtrum peccatum mortale in ratione offensæ sit gravitatis simpliciter infinitæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

vel rationis inferioris, quæ in statu iustitiæ originalis nulla esset.

123. Ad sextum respondent aliqui, quod etsi Deus præcepisset Adamo sub veniali tantum abstinere ab esu ligni vetiti, nihilominus comedendo de illo, peccasset mortaliter; non quidem ratione præcepti sub veniali tantum obligantis, sed ratione damni & nocuenti gravissimi, quod sibi & suis posteris per talem comestionem intulisset, seipsum & posteros iustitiæ originali privando. Sicut (inquiunt) Carthusianus comedendo carnes, peccat mortaliter, non ratione præcepti regulæ talem comestionem prohibentis, cum illa non obliget sub mortali, sed ratione gravissimæ pænæ cui sese exponit, & nocuenti maximi quod sibi infert.

124. Sed melius & conformius ad principia iam statuta responderetur, dato quod Deus potuisset imponere tale præceptum obligans solum sub veniali, negando quod Adamus potuisset illud transgredi, nisi post amissam iustitiam originalem: quia non poterat deordinari circa media, priusquam esset averfus & deordinatus à fine, ut ex supra dictis patet. Dixi, *Dato quod Deus potuisset imponere tale præceptum*: Nam licet Deus absolute poterit prohibere Adamo esum ligni vetiti, sub veniali tantum, non tamen ex hypothese status innocentie; in quo, ut ostendimus, erat tanta subjectio appetitus sensitivi ad rationem, & rationis inferioris ad superiorem, ut eo durante nullum peccatum veniale esse potuerit.

125. Ad ultimum dupliciter respondet D. Thomas qu. 7. de malo art. 7. ad 8. Primò negando Consequentiam: sicut enim non valet, datur forma sine materia, ergo & materia sine forma: ita similiter, quamvis reperitur status in quo possit esse peccatum mortale tantum, non tamen inde sequitur dari posse alium in quo peccatum duntaxat veniale reperiri queat. Secundò respondet, dari statum aliquem hominis, sed diversum à statu iustitiæ originalis, in quo non potest esse peccatum mortale, sed tantum veniale, videlicet in Jeremia & Joanne Baptista, sanctificatis in utero, nec non in Apostolis, post adventum Spiritus Sancti, de quibus dicitur, *Ego confirmavi columnas ejus*; creduntur enim ita confirmati fuisse in gratia, ut mortaliter peccare non possent, sed tantum venialiter.

ARTICVLVS IV.

Solvuntur argumenta contra duas ultimas conclusiones.

126. **C**ONTRA secundum conclusionem obijciunt Curiel & Suarez: Status iustitiæ originalis ab intrinseco & ex natura sua non habebat præservare hominem à peccatis mortalibus, ut de se patet: Ergo multò minùs à venialibus. Probat Consequentiam: quia non potest intelligi quod alicui dono seu dispositioni ab intrinseco & ex propria natura conveniat indifferentia ad eligendum cum plena deliberatione majus malum, & ipsi repugnet ex natura sua indifferentia ad eligendum minus malum, quale est veniale peccatum.

127. Confirmatur: Iustitia originalis erat aliquis habitus: Sed nullus habitus ab intrinseco & ex natura sua habet quod necessitet hominem ad non peccandum: cum habitus in non videntibus Deum subijciantur libertati voluntatis, ita ut

Tom. III.

A illis utamur duntaxat quando volumus: Ergo iustitia originalis non habebat ex sua natura inferre necessitatem ad non peccandum venialiter; & per consequens eà durante, Adam potuisset peccare venialiter, nisi speciali Dei providentiâ à venialibus fuisset præservatus.

B Ad argumentum respondeo, concessio Antecedente, negando Consequentiam: Quia status iustitiæ originalis non postulabat ex natura sua quod esset inamissibilis, nec proinde quod præservaret hominem à peccatis, propter quæ posset amitti, cujusmodi sunt peccata mortalia; at verò ab intrinseco & ex natura sua exigebat præservare infallibiliter hominem ab illis peccatis quibus non amitteretur, cujusmodi sunt peccata venialia, præsertim cum felicissimus ille status suâ naturâ postularet excludere omnem dolorem & tristitiam, omnemque pœnalitatem; quod præstare non potuisset, si cum eo peccata venialia fuissent compossibilia, ut in prima probatione primæ conclusionis ostensum est.

C Ad confirmationem dicendum est, hoc esse speciale & proprium iustitiæ originali, quod necessitet vires inferiores hominis adhuc viatoris ad submitendum se in omnibus rationi superiori, quandiu ipsa remanet perfecta Deo submissa, ita ut impossibilis sit rebellio in ipsis contra illam, nisi consequenter ad ejus rebellionem adversus Deum, & consequenter ad peccatum mortale, & amissionem iustitiæ originalis per tale peccatum.

D Obijcies ultimò contra ultimam conclusionem: Angeli mali videntur aliqua facere quæ sunt ex genere suo venialia peccata, provocando homines ad risum, & ad alias hujusmodi levitates: Sed circumstantia personæ non facit de veniali mortale, nisi speciali prohibitione superveniente, quod non est in proposito: Ergo Angelus potest peccare venialiter.

E Respondeo cum D. Thoma hic art. 4. ad 3. *Quod omnia illa quæ videntur esse venialia, Demones procurant, ut homines ad sui familiaritatem attrahant, & sic deducant eos in peccatum mortale: unde in omnibus mortaliter peccant, propter intentionem finis.* In similibus ergo tentationibus, & actionibus, Cacodæmon non movetur nisi ex fine superbiæ, & ex amore propria excellentiæ, quam habet pro ultimo fine, & ratione illius incredibili stimulat invidia bonorum nostræ salutis, in cuius perniciem machinatur leves, mediocres, & magnas tentationes, secundum diversitatem occasionis, personæ, & temporis.

ARTICVLVS VI.

Utrum peccatum mortale in ratione offensæ sit gravitatis simpliciter infinita?

S. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ.

SUPPONO primò peccatum mortale dupliciter considerari posse, nimirum in quantum est malum hominis peccantis, & quatenus est malum Dei offensæ. Est malum hominis, primò quatenus illum privat recto ordine rationis, quæ est bonum proprium ipsius: Secundò quatenus deordinat ejus potentias, scilicet voluntatem ab ultimo fine, & inferiores potentias à subje-

Qqq

Etione erga voluntatem: Tertio quatenus privat hominem gratia & charitate, aliisque virtutibus ac donis supernaturalibus, vel etiam virtutibus naturalibus quibus opponitur: Quarto in quantum privat hominem ipso Deo, tanquam objecto propriae beatitudinis, ipsumque obligat ad poenam aeternam. Dicitur verò malum Dei, quatenus est ipsius injuria seu offensa: quae ratio consistit in hoc quod peccans mortaliter, avertit se à Deo, & convertit se ad creaturam, in ea (ut supra ostendimus) rationem ultimi finis, constituens; in quo involvitur magnus contemptus divinae Majestatis, cujus etiam legem homo peccator transgreditur, & in hoc contemptu ratio offensa mortalis consistit.

133. Suppono secundò ut certum, & ab omnibus admittum, peccatum mortale, in quantum est malum hominis, non habere malitiam simpliciter & intrinsicè infinitam. Ratio est, quia tantum est malum, quantum est bonum quo privat: Bona autem quibus peccatum mortale privat hominem, nimirum rectitudo rationis, gratia, charitas, dona Spiritus Sancti, virtutes infusae &c. sunt bona finita & limitata, ut patet: Ergo peccatum mortale, in quantum est malum hominis, non est simpliciter & intrinsicè infinitum. Nec valet si dicas, peccatum mortale privare hominem ipso Deo, qui est bonum simpliciter infinitum: adeoque privare ipsum bono infinito. Respondeo enim peccatum mortale non esse privationem Dei secundum se, sumpti, sed ut participatur à nobis mediante gratia & charitate, aliisque habitibus & actibus supernaturalibus: Unde cum hæc participatio sit finita & limitata, per peccatum homo non privatur bono infinito & illimitato, sed finito & limitato.

134. Suppono tertio, peccatum consideratum in ratione offensa, & in quantum est malum Deo intentatum, habere malitiam infinitam, saltem secundum quid, extrinsecè scilicet & objective: Nam omnis actus, qui respicit objectum infinitum, habet infinitatem quandam, saltem extrinsecam & objectivam, ut patet in visione beata, quæ quia objectum infinitum respicit, dicitur esse aliquo modo infinita; unde D. Thomas 1. p. qu. 25. art. 6. ad 4. docet Deum non posse facere aliquid excellentius: Sed per peccatum mortale homo offendit Deum, qui est dignitatis & perfectionis simpliciter infinita: Ergo peccatum mortale, consideratum in ratione offensa, continet malitiam secundum quid infinitam.

135. Solum ergo difficultas & controversia est inter Theologos, an peccatum mortale in ratione offensa sit gravitatis simpliciter & intrinsicè infinita, vel extrinsecè tantum, & secundum quid. Scotus enim, Suarez, Vazquez, & nonnulli ex nostris, in peccato mortali, ut habet rationem offensa, malitiam & gravitatem secundum quid tantum infinitam agnoscunt. Alij verò contendunt illud continere malitiam & gravitatem simpliciter infinitam in esse moris, eo proportionali modo, quo satisfactio Christi, juxta communem sententiam, valore in esse moris simpliciter infinito gaudet. Ita Cajetanus, Medina, Alvarez, Joannes à S. Thoma, Aravius, Corneio, & alij 3. p. qu. 1. art. 2. agentes de necessitate Incarnationis ad condignam satisfactionem pro peccato primi parentis. Subscribunt Salmanticenses in tract. de peccatis disp. 7. dubio 2. s. 3. num. 24. & Illustrissimus dominus Godoy, Episcopus Oxoniensis, in manuscri-

ptis tractatus de Incarnatione, ex quibus patet desumptimus.

S. II.

Conclusio affirmativa statuitur, & ratione fundamentalis probatur.

136. Dico igitur, peccatum mortale in ratione offensa esse gravitatis simpliciter infinita in genere moris.

Hanc conclusionem probant aliqui ex nostris Thomistis hoc discursu: Illa offensa est simpliciter infinita, per quam Deus offenditur quantum offendibilis est; sicut visio illa esset infinita, & comprehensiva, per quam Deus cognoscere- tur quantum cognoscibilis est: Sed per peccatum mortale Deus offenditur quantum offendibilis est, non enim aliter offendi potest, quam auferendo ab illo quoad affectum rationem ultimi finis, & eam constituendo in creatura, quod in quodlibet peccato mortali invenitur: Ergo quodlibet peccatum mortale est in ratione offensa simpliciter infinitum.

137. Alij verò sic arguunt: Actio destructiva termini infinitè boni, est gravitatis vel malitiae simpliciter infinita: Sed quodlibet peccatum mortale, quantum est de se, est destructivum Dei, qui infinitè bonus est: Ergo quodlibet peccatum mortale est gravitatis simpliciter infinita. Major videtur certa: Quia non esse termini infinitè boni est malum infinitum: Sed actio destructiva adæquatur in ratione mali cum non esse termini destruendi: Ergo actio destructiva termini infinitè boni est simpliciter infinitè mala. Minorem verò ex eo probant, quod per quodlibet peccatum mortale tollitur à Deo ratio ultimi finis, & in creatura constituitur, subindeque tale peccatum, quantum est de se, Deum perimit, & à regno suo illum dejicere, & loco ejus alium Deum subrogare conatur. Unde S. Bernardus serm. 3. de resurrect. Domini, voluntatis peccaminose malitiam expendens, sic loquitur: *Vtinam vel rebus istis esset contenta, nec in ipsum (horribile dictu) deserviret Auctorem. Nunc autem & ipsum (quantum in ipsa est) Deum perimit voluntas propria: Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut ea nescire. Vult ergo eum non esse Deum, quæ quantum in ipsa est, vult eum aut impotentem, aut insipientem. Crudelis plane & omnino execranda malitia, quæ Dei potentiam, justitiam, sapientiam perire desiderat.*

138. Verum neutra ex his rationibus placet. Non quidem prima: Nam licet quilibet actus charitatis auferat à creatura rationem ultimi finis, & illam in Deo quoad affectum constituat, quia tamen potest Deus ferventiùs ac ferventiùs amari, & in nullo actu totus conatus possibilis continetur, nullo illorum Deus diligitur quantum diligibilis est: Ergo quamvis quodlibet peccatum mortale à Deo auferat, quoad affectum, rationem ultimi finis, illamque in creatura constituat, quia tamen in nullo peccato totus conatus possibilis ad offendendum Deum invenitur, nullum adæquatur Deum in ratione offendibilis, nec illum offendit quantum offendibilis est.

139. Explicatur magis hæc ratio: Deus ex parte objecti non aliter est diligibilis, quam si præponatur creaturis, & super omnia diligatur, quod fit per quemlibet actum charitatis; & ta-

men nullus actus charitatis adæquat diligibilitatem divinam, nec Deum diligitur quantum diligibilis est: Ergo quamvis Deus ex parte objecti non aliter sit offendibilis, quam ablata ab ipso affectivè ratione ultimi finis, & hoc cuilibet peccato mortali conveniat, non inde colligitur, quodlibet peccatum mortale adæquare cum Deo in ratione offendibilis, seu ipsum offendere quantum offendibilis est.

140. Secunda etiam ratio non videtur magis efficax: Si enim illa valeret, sequeretur actum charitatis continere bonitatem moralem simpliciter infinitam, cum actus charitatis eodem modo sit. (ut ita loquar) edificativus Dei, quo peccatum mortale est illius destructivum: peccatum enim non effectivè, sed affectivè tantum, tollit esse divinum, sicut solum affectivè à Deo auferit rationem ultimi finis: actus verò charitatis rationem ultimi finis Deo quantum ad affectum restituit; cum per illum homo convertatur in Deum tanquam in ultimum finem. Unde sic arguo: Actus charitatis & conversionis in Deum, confert illi, quantum ad affectum, rationem ultimi finis, & consequenter ipsam divinitatem, & tamen non habet bonitatem moralem simpliciter infinitam, ut omnes concedunt: Ergo ex eo quod per quodlibet peccatum mortale auferatur à Deo, quantum ad affectum, ratio ultimi finis, subindeque Deus affectivè destruitur, non rectè colligitur gravitatem peccati mortalis esse simpliciter infinitam. His ergo rationibus prætermisissis.

141. Probatum conclusio ratione fundamentali, quam D. Thomas variis in locis insinuat. Gravititas offensæ crescit juxta dignitatem personæ cui irrogatur; unde injuria irrogata militi minor est illâ, quæ irrogatur Equiti, & hæc minor est illâ quæ irrogatur Regi; quia Rex Equitem, & Eques militem in dignitate excedit: Sed persona offensæ per peccatum mortale, scilicet Deus, est dignitatis infinitæ simpliciter: Ergo peccatum mortale, in ratione offensæ, est gravitatis simpliciter infinita.

Simili discursu utitur Salvianus lib. 6. de providentia cap. 7. ad probandum quantum sit virus & malitia injuriæ cujuscuque in Deum. Si enim illustrem (inquit) ac præpotentem virum nequaquam exhonoriari à quoquam licet, & si quisquam exhonorerit, decretis legalibus reus sistitur, & injuriarum auctor jure damnatur: quanto utique majoris piaculi crimen est, injuriosum quempiam Deo esse? Semper enim per dignitatem injuriam perferentis, crescit culpa facientis: quia necesse est, quanto major est persona ejus qui contumeliam patitur, tanto major sit noxa ejus qui facit. Ex hinc est quod legimus in lege, etiam eos qui videntur contra mandatum sacrum levitia fecisse, severissimè tamen esse punitos; ut intelligeremus scilicet, nil ad Deum pertinens leve esse dicendum; quia etiam quod videbatur exiguum esse culpâ, grande hoc faciebat divinitatis injuria.

142. Huic rationi, quæ præcipua & fundamentalis est, communiter respondent Adversarij, offensam non crescere arithmeticè, hoc est ad æqualitatem, ex dignitate personæ cui irrogatur, sed solum geometricè, hoc est secundum proportionem. Unde ex hoc quod Deus per peccatum offensus sit dignitatis infinitæ simpliciter, non sequitur quod peccatum in ratione offensæ sit gravitatis simpliciter infinitæ; sed solum quod

Tom. III.

A excedat offensas omnes irrogatas creaturis, & sit superioris ordinis ad illas: sicut licet actus in perfectione crescat ex incremento perfectionis objecti, non sequitur actum attingentem objectum infinitum, perfectione infinita gaudere, sed solum excedere omnes actus inferiora objecta respicientes, & esse superioris ordinis ad illos, ut constat in visione beatifica, & in actu charitatis, qui actus licet circa objectum infinitum versentur, perfectione tamen & dignitate infinita non gaudent.

Sed contra: Ideò Deus offensus communicat offensæ in ipsum commissa gravitatem ordinis superioris, quia ipse superioris ordinis est: Sed non solum est dignitatis ordinis superioris, sed etiam dignitatis simpliciter infinitæ: Ergo offensæ in ipsum commissa communicat gravitatem simpliciter infinitam.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Persona offensæ ex se non est minus potens dare infinitatem simpliciter, quam superioritatem ordinis, offensæ sibi irrogatæ, & aliâ ex parte offensæ non est assignabilis ratio, cur unum & non aliud participet: Ergo gravitas offensæ divinæ non solum est ordinis superioris ad offensas omnes irrogatas creaturis, sed etiam infinita simpliciter.

Respondent Adversarij, personam infinitam impediri, ne communicet infinitam gravitatem offensæ, ex limitatione conatus peccantis: sicut enim objectum infinitum, potens quantum est de se transfundere infinitatem in actum, si finito modo attingatur, infinitam illi perfectionem non confert; ita licet Majestas divina offensæ, quantum est de se sit potens communicare offensæ gravitatem infinitam, impeditur tamen ne illam communicet, ex limitatione conatus quo attingitur per peccatum.

Sed contra primò: Conatus peccantis, seu modus tendendi in Deum, actu offensivo conveniens, non solum est finitus, sed etiam inferioris ordinis ad personam offensam: Atqui talis inferioritas ordinis non obstat quominus persona offensæ, quia superioris ordinis est, communicet offensæ gravitatem ordinis superioris: Ergo limitatio conatus, seu modus tendendi in Deum, actu offensivo conveniens, nequit obstare quin persona offensæ, quia infinita est, gravitatem infinitam offensæ communicet.

Contra secundò: Licet actus meritorij & satisfactorij Christi essent in ordine physico & in genere entis finiti & limitati, utpote procedentes ab anima & potentiis ejus, quæ in ordine physico finitæ & limitatæ perfectionis erant; nihilominus limitatio illa physica non obstat quin à persona Verbi traherent dignitatem, & valorem infinitum moraliter, ut præter Scotum omnes ferè Theologi fatentur: Ergo licet conatus peccantis, seu modus tendendi in Deum, actu offensivo conveniens, physicè & in genere entis finitus sit, hoc tamen non obstat, quin à persona offensæ infinitæ dignitatis, trahat gravitatem & malitiam in genere motis infinitam.

§. III.

Duabus aliis rationibus desumptis ex D. Thomæ conclusio nostra statuitur.

POTEST etiam suaderi conclusio ex D. Thomæ in 2. dist. 42. qu. 1. art. 5. in corp. ubi sic

Q99 ij

habet: Ratio quare mortale peccatum ad aeternam poenam obligat, potest sumi ex tribus: primo ex parte eius in quem peccatur, qui est infinite magnus, scilicet Deus; unde & offensa illius infinita poena digna est: quia quanto est dignior in quem peccatur, tanto peccatum magis punitur. Et in solutione ad 2. Ex hoc (inquit) quod contra infinitum peccat, debetur sibi poena infinita: non autem potest esse infinita in acerbitate, quia in creatura finita non potest esse qualitas infinita, sed compensatur per durationem infinitam. Ex qua doctrina sic arguo: Causa efficiens, continens moraliter infinitum effectum, non potest non esse infinita in genere moris: Sed peccatum mortale in ratione offensa continet efficienter moraliter infinitum effectum, nimirum poenam infinite acerbam quam meretur: Ergo peccatum mortale in ratione offensa est infinitum simpliciter in genere moris. Minor constat ex D. Thomae citato. Major vero suadetur: Tum quia effectus infinitus non potest physice contineri in causa finita physice: Ergo nec effectus moraliter infinitus contineri poterit, nisi in causa infinita moraliter. Tum etiam quia effectus nequit sui causam efficientem principalem excedere in eo genere in quo est causa: excederet autem, si effectus in genere moris infinitus esset, causa vero finita in eodem genere.

548. Confirmatur: Ex eo colligunt Theologi in tractatu de Incarnatione, contra Scotum, satisfactionem Christi continere valorem simpliciter infinitum in esse moris, quia gaudet vi satisfactoria sufficiente pro culpis sinecategorice infinitis: Ergo vis demeritoria poenarum sinecategorice infinitarum, arguit in peccato mortali infinitatem simpliciter in ratione offensa. Atqui (subsumo) huiusmodi vis in peccato mortali invenitur; cum iuxta D. Thomam ratione offensa est gravitatis simpliciter infinita.

149. Respondent Adversarij, ad hoc ut peccatum mortale poenam infinitam contineat, non requiri quod sit infinitum simpliciter in genere moris, sed sufficere quod sit ordinis superioris ad offensas omnes irrogatas creaturis.

Sed contra primo: Eadem ratione dici posset, ad hoc ut satisfactio Christi gaudeat vi satisfactoria sufficiente pro culpis sinecategorice infinitis, non requiri quod sit valoris simpliciter infiniti in esse moris, sed sufficere quod contineat valorem ordinis superioris ad offensas Deo illatas: Sed hoc Theologi communiter non admittunt; cum probent contra Scotum, & eius Discipulos, infinitum valorem satisfactionis Christi, ex vi satisfactoria eius pro culpis sinecategorice infinitis, qua gaudet: Ergo haec responsio communi Theologorum doctrinae repugnat.

Contra secundò: Ut effectus infinitus physice contineatur in causa, non sufficit quod illa sit ordinis superioris ad ipsum, sed requiritur necessario quod physice sit infinita; alias ex contentia effectuum sine termino in divina omnipotentia, non colligeretur ejus infinitas, sed solum quod esset in ordine superiori ad res omnes creabiles constituta: Ergo pariter ut effectus moraliter infinitus contineatur in aliqua causa, non sufficit quod illa sit ordinis superioris, sed necessario exigitur, quod in esse moris simpliciter infinita sit.

150. Potest adhuc probari conclusio alia ratione,

quam insinuat S. Thomas 3. p. qu. 1. art. 2. ad 2. ubi sic discurrit: Peccatum contra Deum commissum quandam infinitatem habet ex infinitate divine Majestatis: tanto enim offensa est gravior, quanto major est ille in quem delinquitur: unde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciens haberet efficaciam infinitam, utpote Dei & hominis existens. Ex quibus verbis hoc potest argumentum desumi: D. Thomas ex infinitate peccati colligit, ad condignè satisfaciendum pro illo, necessariam esse infinitam dignitatem & efficaciam operationum hominis Dei, nec puri hominis satisfactionem esse ad id sufficientem: At hic discurtus non valeret, si peccatum haberet malitiam secundum quid tantum & extrinsecè infinitam: Ergo S. Doctor agnoscit in peccato malitiam simpliciter infinitam. Minor probatur: Si peccatum in ratione offensa habeat malitiam secundum quid tantum, seu extrinsecè & objective infinitam, poterit æquari, seu ad æqualitatem compensari, per satisfactionem puræ creaturæ, v. g. per actum charitatis; cum ille habeat bonitatem infinitam secundum quid, seu extrinsecè & objective, utpote tendens in objectum infinitum, nimirum in bonitatem divinam: Ergo ex infinita malitia peccati non rectè colligetur S. Doctor, ad condignè pro illo satisfaciendum, necessariam esse infinitam dignitatem & efficaciam operationum Christi Domini, & satisfactionem puri hominis non esse ad id sufficientem.

Respondet Suarez tomo 1. in 3. p. disp. 4. sect. 7. quod licet peccatum mortale in ratione offensa non sit gravitatis simpliciter infinita, habet tamen malitiam superioris ordinis ad omnem satisfactionem puræ creaturæ possibilem: unde cum res inferioris ordinis, quantumcumque multitudine, perfectione, & intensione crescant, non possint ad æquare id quod in ordine superiori existit, ex malitia & gravitate peccati rectè inferit S. Thomas, quod nullius puræ creaturæ satisfactio potest eam ad æqualitatem compensare, seu pro illa condignè satisfacere.

Sed hæc solutio & doctrina Suaris fusè impugnabitur in tract. de Incarnatione, disp. 4. art. 1. §. 1. ubi ostendimus quod licet offensa commissæ contra Deum sit superioris ordinis ad omnes offensas irrogatas creaturis, non tamen est superioris ordinis ad omnes actus satisfactorios puræ creaturæ, nisi sit gravitatis simpliciter infinita. Unde ad hunc locum Lectorem remittimus, ne eadem sæpius repetamus.

S. I. V.

Ultima ratio nostra conclusionis exponitur.

DE MVMO suaderi potest conclusio hoc discurtu: Satisfactio ita crescit ad incrementum personæ satisfaciens, ut quando hæc est infinita dignitatis, communicet actui satisfactorio valorem infinitum simpliciter, ut docent Theologi in tractatu de Incarnatione, agentes de satisfactione Christi, excepto Scoto & Discipulis ejus: Sed similiter gravitas offensa crescit ad incrementum dignitatis personæ offensa: Ergo ex persona infinita dignitatis, qualis est Deus per peccatum offensus, accipiet gravitatem simpliciter infinitam in esse moris.

Confirmatur & magis illustratur hæc ratio: Licet satisfactio non crescat in valore, secundum

æqualitatem arithmetica cum persona satisfaciens, hoc est, ita ut satisfactio tanta sit, quanta est dignitas personæ; nihilominus ita crescit ad illius incrementum, ut à persona infinita valorem simpliciter infinitum recipiat: Ergo pariter quamvis gravitas offensa non augetur arithmetice ad incrementum personæ offensa, nihilominus ita augetur, ut si persona offensa sit infinita dignitatis, qualis est Deus, ipsa injuria seu offensa sit etiam malitiæ & gravitatis simpliciter infinita in esse moris.

154. Respondent primò Adversarij, negando consequentiam, & paritatem, & assignando hanc rationem discriminis, quòd scilicet dignitas personæ satisfaciens intrinsecè (inquiunt) pertinet ad satisfactionem; cum non suam tantum operationem, sed etiam seipsam submittat: at verò personæ læsæ dignitas est omnino extrinseca offensa, adeoque non pertinet ad intrinsecam ipsius gravitatem.

155. Sed contra: Personæ læsæ dignitas tam ingreditur rationem offensa, quam satisfaciens dignitas valorem satisfactionis: Ergo nulla solutio. Probatur Antecedens: Sicut ipse satisfaciens dupliciter considerari potest, primò ut principium actus satisfactorij, & sic merè extrinsecè se habet; secundò ut ingreditur ipsum actum satisfactorium, tanquam objectum quod in recompensationem injuriæ exhibetur; & ut sic se habet intrinsecè ad valorem satisfactionis: ita etiam personæ læsæ dignitas dupliciter potest considerari, primò ut concomitanter & per accidens se habens ad illam personam, prout attingitur per offensam; quomodo v. g. si quis ignorans aliquem esse Regem, illum offenderet; & sic merè extrinsecè se habet: secundò potest se habere formaliter & per se, ut si quis offenderet Regem cognitum ut talem, tunc enim offenderet etiam Regiam dignitatem, & talis dignitas verè intrinsecè pertinet, seu potius redundaret in gravitatem offensa: Cum ergo ratio summi boni & ultimi finis non se habeat in Deo, prout offenditur per peccatum mortale, per accidens & materialiter, sed formaliter & per se; quandoquidem homo, quantum est de se, aufert illam dignitatem à Deo, & dat illam creaturæ: consequenter fit ut peccatum habeat gravitatem etiam intrinsecè infinitam in esse moris.

156. Confirmatur primò: Ideò dignitas personæ satisfaciens pertinet intrinsecè ad rationem satisfactionis, quia ipsa persona satisfaciens transit velut in objectum quod exhibetur in compensationem offensa: Atqui etiam ipsa persona offensa est objectum & principium formale gravitatis offensa, cum ab ipsa specificetur; & licet persona sit extrinseca, ordo tamen transcendentis ad illam est intrinsecus; qui ordo tantò major est, quantò ipsa persona est dignior: Ergo nulla est disparitas assignata. Et verò necessarium non est, quod ipsa persona offensa, secundum suam entitatem intrinsecè rationem offensa ingrediatur; sed sufficit quod ejus dignitas, tanta quanta est, redundet in gravitatem intrinsecam ipsius offensa.

157. Confirmatur secundò: Etiam aliquo modo ipsa persona læsa ingreditur gravitatem offensa: nam quando fit comparatio ac velut æstimatio duarum rerum, ipse valor utriusque intrinsecè comparationem ingreditur: In peccato autem mortali fit æstimatio ipsius Dei & creaturæ, quæ illi præponitur: Ergo &c.

A Respondent alij assignando aliud discrimen inter satisfactionem & offensam: Nam persona satisfaciens (inquiunt) comparatur ad satisfactionem, non ut objectum, sed ut subjectum, subindeque seipsam illam dignificat formaliter, & valorem satisfactorium influit ipsi æqualem; atque adeò infinitum, si talis persona sit infinita, non obstante limitatione principij proximè elicientis satisfactionem. & conatus actus satisfactorij: e contra verò persona offensa comparatur ad injuriam ipsi illatam, non ut subjectum, sed solum ut objectum; unde seipsam non gravificat offensam, nec ista per consequens constituitur infinitè gravis ex infinita dignitate personæ offensa.

B Sed contra: Falsum est quod persona offensa comparetur solum per modum objecti, non verò per modum subjecti ad injuriam ipsi illatam: Ergo solutio tradita falso nititur principio. Consequentia patet. Antecedens probatur primò ex vulgari illo proloquio: *Honor est in honorante; injuria autem in persona injuriata.* Secundò ex differentia quæ inter peccatum in ratione malitiæ, & in ratione offensa invenitur: nam sub priori consideratione dicitur & est malum peccantis, sub posteriori verò non ipsius peccantis, sed Dei offensa malum dicitur: Ergo in ratione offensa Deum ut subjectum morale respicit. Probatur tertio ex communi modo loquendi: non enim offendens, sed persona offensa dicitur pati offensam: sed ille dicitur offensam patiens, qui offensa subjectum est: Ergo persona offensa est morale subjectum offensa.

S. V.

Solvuntur objectiones.

O BIECTIONES primò: D. Thomas 3. p. qu. 1. art. 2. ad 2. & in 3. dist. 20. qu. 1. art. 2. dicit peccatum habere quandam infinitatem ex infinitate divinæ Majestatis: Sed particula illa *quandam*, cum sit dictio diminuens, denotat gravitatem peccati deficere ab infinitate simpliciter, & esse tantum talem secundum quid: Ergo D. Thomas censet peccatum habere malitiam tantum secundum quid infinitam. Unde in 4. dist. 17. qu. 1. art. 3. quæstiunc. 1. comparat infinitatem peccati cum infinitate visionis beatæ, quæ secundum quid tantum, extrinsecè scilicet & objective, infinita est.

E Respondeo D. Thomam ideò addidisse particulam illam, *quandam*, ut denotaret peccatum non esse infinitum physice & in genere entis, sed duntaxat moraliter, seu in genere moris; illudque etiam non esse infinitum secundum omnem rationem moralitatis quæ in ipso involvitur; non enim habet malitiam simpliciter infinitam, in quantum est malum hominis, sed solum quatenus est malum Dei, & prout habet rationem offensa. Quòd autem hæc interpretatio sit legitima, patet: Tum quia aliàs D. Thomas ex infinitate malitiæ peccati non rectè collegisset necessitatem satisfactionis infinitæ ab homine Deo exhibitæ, ut supra s. 4. arguebamus: Tum etiam quia idem Doctor Angelicus in 2. dist. 9. qu. 1. art. 8. ad 2. ait gratiam Christi esse *quodammodo* infinitam; & in 4. dist. 14. qu. 2. art. 1. ad 4. dicit passionem Christi esse infiniti valoris *quodammodo*; & qu. 20. de verit. art. 3. ad 4. inquit quod meritum Christi habuit *quandam infinitatem*; & tamen juxta communem Theologorum

sententiam, gratia Christi, ejusque passio, & meritum, habent infinitatem simpliciter in genere moris: Ergo illa particula *quandam*, non denotat defectum ab infinitate morali, tali simpliciter, sed defectum ab infinitate in genere physico, gratia ac merito Christi, & divinae offensae communem.

Ad id verò quod subditur ex quarto Sententiarum, dicendum est D. Thomam comparare quidem infinitatem peccati cum infinitate visionis beatificae, sed non modum infinitatis unius cum modo infinitatis alterius: unde ex hoc colligi nequit, peccatum in ratione offensae esse tantum infinitum secundum quid, sicut est ipsa visio beatifica.

162. Objicies secundò: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensae. Probat Consequentia: Gravitas offensae in peccato sequitur ad ejus malitiam moralem, & in illa fundatur; unde quò major est malitia moralis, eò major est offensae: Ergo si malitia moralis peccati sit finita, gravitas offensae mortalis infinita esse nequit.

163. Respondent aliqui gravitatem offensae non subsequi ad malitiam peccati, ex parte conversionis ad objectum dissonum legi, sed ex parte aversionis à Deo: licet autem (inquit) sub prima ratione finita sit, sub secunda tamen est infinita.

Sed hæc solutio supponit falsum: Peccatum enim sub ratione aversionis, non est infinitum simpliciter & intrinsecè, sed tantum extrinsecè & secundum quid, eò quòd à bono infinito avertat; sicut actus charitatis convertens hominem in Deum ut ultimum finem, extrinsecè & secundum quid tantum infinitus est: unde sicut per charitatem homo potest magis & magis ad Deum converti, eique intimius uniri; ita & per odium potest magis & magis ab ipso averti, & veluti ab ipso magis & magis recedere.

164. Melius ergo respondetur, concessò Antecedenti, negando Consequentiam. Ad cujus probationem distinguo Majorem, intellectam de gravitate personali: Gravitas offensae in peccato sequitur ad rationem malitiae, effectivè, nego Majorem: subjectivè, concedo Majorem: & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam.

Explicatur solutio: Sicut in actu charitatis Christi v. g. reperitur valor ab objecto proveniens (qui etiam conducit ad meritum) & valor personalis, ex persona Christi sumptus; quorum primus est finitus, quia vel est ipsa bonitas sumpta ex objecto, vel ad illam sequitur effectivè; secundus autem infinitus est, quia licet bonitatem actus ut substratum seu subjectum supponat, ab illa tamen effectivè non provenit: Ita in presenti dicimus gravitatem offensae sumptam ex objecto, limitatam esse & finitam, quia vel est idem cum malitia sumpta ex objecto, vel ad illam effectivè sequitur: gravitas autem quae ex persona offensae sumitur, est simpliciter infinita, & malitia finita, quia non sequitur ad illam effectivè, aut dimanativè, sed solum subjectivè illam præsupponit in actu offensivo, ut ipsum in ordine gravitatis simpliciter infinitam constituat. Sicut ergo non valet illa consequentia: Bonitas moralis actus charitatis in Christo est finita: Ergo & valor ejus meritorius finitus est: ita nec ista: Malitia moralis peccati mortalis est finita: Ergo & gravitas offensae, loquendo de gravitate personali, seu desumpta ex persona offensae.

165. Objicies tertio: Actus charitatis, licet infinitam Dei bonitatem attingat, non continet tamen infinitam dignitatem moralem: Ergo licet peccatum mortale, in ratione offensae, attingat personam infinitam dignitatis, & majestatis, non rectè colligitur illud esse gravitatis simpliciter infinitam.

166. Respondeo concessò Antecedenti, negando Consequentiam, & paritatem: ratio autem discriminis patet ex supra dictis: Nam bonitas infinita Dei ad actum charitatis comparatur ut objectum; persona autem offensae comparatur ad injuriam ut illius subjectum morale, id est in ordine ad estimationem prudentum: in hoc autem subjectum ab objecto distinguitur, quòd illud totum, quod ex se potest communicari actui; secus autem objectum, sed per commensurationem ad conatum actus, & influxum principij: & idè licet divina bonitas actui charitatis, quem terminat, infinitam dignitatem non conferat; Dei tamen infinita majestas dat offensae gravitatem infinitam simpliciter: sicut infinita dignitas personae Christi actionibus ejus Theandricis, & supra Verbi suppositum reflexivis, conferebat valorem meritorium, & satisfactorium, in esse moris simpliciter infinitum, ut in tractatu de Incarnatione contra Scotum & ejus Discipulos ostendimus. Ex quo intelliges, quod sicut persona Verbi, quia subjectum est actuum qui ab humanitate Christi eliciuntur, est in genere moris forma, tales actus dignificans, & infinito modo meritorios & satisfactorios constituens: ita quia Deus est subjectum morale offensae in peccato mortali reperta, habet rationem formae moralis talem offensam gravificantis. Unde inter actum charitatis, & peccatum mortale in ratione offensae, aliud discrimen reperitur, consistens in eo quod objectum actus charitatis, non se habet ad illum ut forma moraliter denominans, sed tantum ut objectum terminans: persona autem offensae, non ut terminans tantum, sed ut forma denominans & constituens, ad offensam comparatur; & idè offensae non solum extrinsecè & terminativè dicitur infinita, id est terminata ad personam infinitam, sed absolutè & simpliciter, sumpta denominatione à forma infinita, illam moraliter informante.

167. Dices ex hac doctrina sequi, offensam peccati mortalis non solum moraliter, sed etiam physice, esse infinitam: Sed hoc absurdum est: Ergo &c. Sequela probatur: Persona divina, per peccatum mortale offensae, non solum moraliter, sed etiam physice infinita est: Ergo si ab illa, ut à forma denominante, & constituente peccatum mortale in ratione offensae, infinitam gravitatem & malitiam desumat, sequitur illud non solum moraliter, sed etiam physice infinitum esse.

168. Respondeo negando sequelam. Ad cujus probationem dico quod ut aliquid physice infinitum sit, non sufficit illud constitui per formam physice infinitam, sed insuper requiritur, ut talis forma ei physice uniatur ut forma; & quia Deus dans ut forma gravitatem offensae, non unitur illi physice ut forma, sed solum moraliter, illam non physice, sed moraliter tantum infinitam constituit.

169. Si autem queras, quid sit uniri ut formam moraliter, & non physice? Respondeo formam uniri solum moraliter, esse, sic uniri, ut licet physice non informet, præbeat tamen funda-

mentum prudenti exiimationi ad iudicandum taliter se habere ad illam, respectu effectuum moralium, ac si physicè uniretur. Sicut in probabili sententia omisso pura est actus moralis, quia æquivalenter est actus physicus, eò quòd præbeat fundamentum ad prudenter iudicandum, voluntatem purè omittentem taliter se habere in ordine ad transgressionem legis, ac si per physicum & positivum actum vellet omittere.

170. Objicies ultimò: Si peccatum in ratione offensæ esset simpliciter infinitum, unum peccatum in ratione offensæ alio majus non esset, sed omnia in ratione offensæ essent æqualia: At hoc dicitur nequit: Ergo nec illud. Minor videtur certa: nam per peccatum odij, vel blasphemie v. g. Deus magis offenditur, quàm per peccatum intemperantie, puta per comestionem carniū die prohibito. Sequela verò Majoris probatur: Unum infinitum non est majus alio in eo genere in quo est infinitum: Ergo si peccatum in ratione offensæ sit infinitum simpliciter, unum peccatum in hoc genere non erit majus alio, sed omnia in hoc genere, & sub hac ratione erunt æqualia.

171. Respondent aliqui ex nostris Thomistis, negando sequelam Majoris. Ad cuius probationem distinguunt Antecedens de infinito per essentiam & in genere entis, & de infinito determinati generis; & asserunt quod licet loquendo formaliter de infinito in ratione infiniti, unum non sit majus alio, quia in negatione omnimoda termini, in qua ratio infiniti consistit, unum aliud non excedit; materialiter tamen de infinito loquendo, licet infinitum per essentiam, & in genere entis, petat à nullo excedi, infinitum tamen generis determinati, potest naturaliter excedi ab alio infinito; & quia peccatum non est infinitum per essentiam, nec in genere entis, sed in genere determinato, scilicet in genere offensæ, unum peccatum in ratione offensæ alio majus esse potest. Hæc solutio probabilitate non caret.

172. Melius tamen & facilius respondetur, gravitatem offensæ non solum sumi à persona læsa, sed etiam ab objecto, ab intentione actus, & aliis capitibus, ex quibus sumitur peccatorum malitia. Unde licet gravitas personalis, quæ reperitur in offensa contra Deum commissa, in omnibus peccatis mortalibus æqualis sit; illa tamen quæ ex objecto, ex circumstantiis, & aliis capitibus sumitur, inæqualis est iuxta objectorum & circumstantiarum inæqualitatem.

173. Potest hæc solutio illustrari & explicari ex doctrina desumpta ex tractatu de Incarnatione, ubi Theologi duplicem bonitatem & valorem distinguunt in actionibus Christi Domini; alterum ex objecto & circumstantiis, qui idcirco vocatur *objectivus*; alterum ex dignitate personæ, qui propterea dicitur *personalis*; & asserunt primum valorem non fuisse infinitum, nec consequenter æqualem in omnibus actionibus Christi, sed majorem vel minorem, juxta majorem vel minorem excellentiam objecti talium actuum; secundum verò, utpote simpliciter infinitum, fuisse æqualem, imò & unicum in omnibus actionibus & passionibus Christi. Pariter ergo gravitas personalis competens peccato mortali ex majestate Dei offensæ, simpliciter infinita, æqualis est in omni peccato mortali; gravitas autem ejus ex aliis capitibus sumpta, major aut minor est, juxta inæqualitatem malitiæ derivatæ ex illis.

ARTICVLVS VI.

Utrum quilibet homo in primo instanti usus rationis teneatur sub mortali ad Deum se convertere, subindeque peccatum veniale cum solo originali esse non possit?

S. I.

Quibusdam præmissis, prima difficultas resolvitur.

NOTANDVM primò: Quod cum ratio significet intellectum, in quantum est vis ad discurrendum, puerum pervenire ad usum rationis, nihil est aliud quam ipsum pervenire ad eum statum, in quo habeat facultatem expeditam ad discurrendum, & discernendum inter bonum & malum morale: Hæc verò facultas tunc censetur pueris inesse, quando malè agendo se abscondunt, aut erubescunt; potest enim contingere pueros sibi cibos querere & præparare, & sibi ædificare domos, coacervando lapides, ligna, & similia, qui tamen in genere morum nullo valent discursu, aut discretionem.

NOTANDVM secundò: Quod quando querimus, an puer in primo instanti usus rationis teneatur ad Deum se convertere? nomine *instantis usus rationis* à nobis non intelligitur aliquod unum instans physicum & omnino indivisibile, sed tota illa duratio, quæ homo indiget ad discernendum inter bonum honestum, & bonum delectabile aut sensibile; & ad deliberandum quodnam ex prædictis bonis sit amplectendum: quæ duratio, quia regulariter brevissima est, totaque exigitur ad primum rationis usum plene exercendum, moraliter dicitur unum & primum instans, quamvis physicè verum tempus, adedque plura instantia includat. Porro hæc duratio, sive instans morale in aliquibus est brevius, in aliis verò latius, juxta celeritatem & acumen ingenij uniuscujusque, & juxta diversam complexionem, & organorum ubi sensus interni resident dispositionem: Nam ratione illorum quibusdam citius, quibusdam verò tardius datum est discurrere, & prædictam deliberationem complere: Sicut etiam ratione earundem dispositionum quibusdam datum est citius, quibusdam tardius, ad rationis usum & discretionis annos pervenire.

NOTANDVM tertio, duplicem dari posse conversionem in Deum; unam explicitam & formalem, quæ consistit in actu dilectionis Dei cogniti ut talis per fidem, aut per lumen naturale rationis: aliam solum implicitam & virtualem, quæ fit per propositum sequendi in omnibus bonum honestum, seu per amorem boni honesti ut sic, in quo Deus, ut hujus boni author & finis, virtualiter & implicite continetur.

Ad plenam ergo & perfectam propositæ difficultatis resolutionem, duo hic discutienda sunt: Unum, an puer cum primò pervenit ad usum rationis, teneatur ex præcepto naturali se convertere in Deum? Alterum, qualis debeat esse illa conversio, an explicita & formalis, vel implicita solum & virtualis? Nam licet omnes discipuli D. Thomæ conveniant in statuenda obligatione conversionis in Deum, seu dilectio-